

CURA Implementatietool

Als zorgverlener in de palliatieve zorg heb je regelmatig te maken met situaties waarin je twijfelt over wat het juiste is om te doen. CURA kan je ondersteunen bij deze lastige situaties en helpt je om **gestructureerd stil te staan bij twijfels rondom 'goede zorg'**. Maar hoe kun je CURA een plek geven in jouw organisatie? Wie en wat kan je helpen? Wat kunnen uitdagingen en obstakels vormen bij de implementatie, en hoe overwin je deze?

In deze **implementatietool** geven we een aantal **tips** die je kunnen helpen om CURA succesvol te implementeren. Deze tips zijn **gebaseerd op inzichten uit wetenschappelijk onderzoek**.

Wat is CURA?

CURA is een laagdrempelig instrument om gestructureerd stil te staan bij je twijfels rondom 'goede zorg'. 'CURA' staat voor de vier stappen van de methodiek: **Concentreren, Uitstellen, Reflecteren en Actie ondernemen**. CURA is zowel **individueel als in groepsverband** te gebruiken. Het kost vaak zo'n **30 - 45 minuten om met CURA een casus bespreken**. CURA is geschikt voor en wordt gebruikt door **zorgverleners van alle beroepsniveaus**.

Klik hier voor
meer informatie
over **CURA** →

Concentreren

- Neem een moment om stil te staan bij de situatie. Beschrijf deze kort.
- Waar twijfel je aan als het gaat om goede zorg?

Uitstellen

- Stel vast wat je eerste reactie is op de situatie en betrokkenen (eerste oordelen en emoties).
- Erken en 'parkeer' deze even, zodat je de situatie met een open blik tegemoet kunt treden.

Reflecteren

- Wat is belangrijk in deze situatie?
 - Voor de patiënt
 - Voor betrokkenen (zoals familie, collega's, artsen)
 - Voor jou
- Wat zeggen protocollen of richtlijnen?
- Wat weet je nog niet of niet zeker?

Actie ondernemen

- Wat vind je het meest belangrijk in deze situatie?
- Wat ga je op basis hiervan doen?
- Hoe past dit bij waar je voor gaat in je werk?
- Ben je tot nieuwe inzichten gekomen?
- Is je gevoel over de situatie veranderd?

Implementatieonderzoek

We hebben onderzoek gedaan naar wat helpt ('bevorderende factoren') en naar wat juist een belemmering vormt om CURA te implementeren in zorgorganisaties. Ook hebben we implementatiestrategieën in kaart gebracht. We keken hiernaar op 4 niveaus: de interventie (CURA en bijbehorende materialen), de gebruikers, de organisatie en de samenleving.

HET ONDERZOEK LIEP VAN **2020** T/M **2022**

47 CURA AMBASSADEURS UIT **13** ZORGSETTINGEN
DIE CURA IMPLEMENTEERDEN VULDEN EEN VRAGENLIJST IN

HET GING OM:

3 ZIEKENHUIZEN

2 HOSPICES

5 VERPLEEG- EN
VERZORGINGSTEHUIZEN

3 THUISZORG-
ORGANISATIES

10 CURA AMBASSADEURS DEDEN MEE AAN **3** GROEPSINTERVIEWS

4 Niveaus van implementatie

1 Interventie

Hiermee bedoelen we het instrument zelf (dus de CURA-methodiek), maar ook de CURA-ambassadeurstraining en de aanvullende materialen die zijn ontwikkeld, zoals het zakkaartje en de handleiding.

2 Gebruikers

De gebruikers van CURA zijn de CURA-ambassadeurs, het CURA-team binnen een organisatie én alle andere zorgverleners die meedoen aan CURA-momenten.

3 Organisatie

Hier bedoelen we de zorginstelling, afdeling of locatie waar CURA wordt geïmplementeerd.

4 Samenleving

Hiermee bedoelen we naar sociale en politieke factoren die van invloed kunnen zijn op de implementatie van CURA.

Interventie

Een voordeel van de CURA-methode is dat deze laagdrempelig inzetbaar is. Veel gebruikers vinden de methode goed te begrijpen. Na een korte introductie en het lezen van de handleiding is het vaak duidelijk hoe je CURA moet gebruiken. Ook heb je relatief weinig tijd nodig om CURA te gebruiken (vaak zo'n 30-45 min.). Toch kan het lastig zijn om CURA daadwerkelijk te implementeren. Hieronder een aantal tips:

- 1
 - ✦ Veel zorgverleners ervaren tijdsgebrek. Een extra moment inplannen om samen een casus te bespreken met CURA kan dan moeilijk zijn. Kijk daarom of je CURA tijdens een al geplande bijeenkomst of bestaand overlegmoment kun inplannen. Denk aan een intervisiebijeenkomst, een patiëntbespreking, MDO, scholingsmoment, overdracht, etc.
 - ✦ Het helpt dat zorgverleners CURA vaak tijdsefficiënt vinden: het kost niet veel tijd om CURA te doorlopen, terwijl je na afloop wel beter weet hoe je met een lastige situatie om kan gaan, ook als team. Je hebt er dus vaak meteen wat aan. Als zorgverleners dit zelf ervaren, kan de weerstand om tijd te nemen voor een 'CURA-moment' minder worden.

- ✦ Twijfel je toch hoe je een reflectie met CURA moet aanpakken? Of heb je behoefte aan meer voorbeelden of instructies? Raadpleeg dan ons (aanvullend) materiaal, dat online vrij beschikbaar is. Je kunt bijvoorbeeld de handleiding doornemen. Of print en deel de CURA hand-outs of handige CURA-zakkaartjes met je collega's.
- ✦ Hoewel CURA laagdrempelig inzetbaar is, is het vaak een uitdaging om de eerste(n) te zijn die CURA in de organisatie introduceren.
- ✦ De CURA-ambassadeurs training helpt je om beter toegerust en met meer zelfvertrouwen CURA te introduceren, reflecties met CURA te initiëren en te begeleiden, en CURA succesvol te implementeren. Deze training wordt positief beoordeeld omdat deze compact maar intensief is. De training bestaat uit twee bijeenkomsten, als uit oefenen in de praktijk, en een e-module, die je kunt doorlopen wanneer jou dat het beste uitkomt.
- ✦ Als aanvulling op de training is er ook ondersteuning bij implementatie ontwikkeld, en zijn er regelmatig masterclasses om je deskundigheid als CURA-ambassadeur te bevorderen.

Mail ons voor meer informatie naar cura@amsterdamumc.nl

Voor meer informatie over CURA:

<https://palliaweb.nl/overzichtspagina-hulpmiddelen/cura-ondersteuning-bij-morele-twijfel-in-de-pallia>

Gebruikers

CURA-ambassadeurs

Een CURA-ambassadeur is een 'pionier' binnen de organisatie, die anderen enthousiasmeert en informeert over CURA, en CURA-momenten initieert, organiseert en begeleidt. De CURA-ambassadeur speelt een belangrijke rol in het implementatieproces.

- ✦ Kies binnen je organisatie zorgmedewerkers die geschikt zijn voor deze functie. Zie het **competentieprofiel** op de volgende pagina.
- ✦ Laat hen de CURA-ambassadeurstraining volgen. In deze compacte maar intensieve blended-learning training wordt aan alle aspecten van het ambassadeurschap aandacht besteed.

Tips voor de CURA-ambassadeur:

- ✦ Stel realistische en haalbare implementatiedoelen voor jezelf. Soms loopt het beter dan je had verwacht, maar soms zit het tegen. Het kan tijd kosten voordat je CURA goed hebt ingebed. Dit hoort erbij! Laat je niet ontmoedigen door tegenslag.
- ✦ Organiseer intervisie met het CURA-team en de andere -ambassadeurs. Zo leer je van elkaar, en kun je elkaar steunen.
- ✦ Werk samen met een 'buddy' op een afdeling of locatie. Met je buddy kun je sparren, CURA-momenten organiseren, en je kunt met elkaar meekijken en elkaar feedback geven. Dit maakt het leuker en makkelijker dan wanneer je er alleen voor staat.

2

Gebruikers

CURA-ambassadeur: competentieprofiel

- ✦ Herkent moreel lastige situaties, ook bij collega's. Kan deze goed onder woorden brengen.
- ✦ Kan CURA-sessies initiëren en begeleiden.
- ✦ Is een teamspeler die goede connecties heeft met veel collega's, en weet wat er speelt in de organisatie.
- ✦ Is assertief, proactief, en flexibel (inzetbaarheid, meebewegen met nieuwe kansen).
- ✦ Heeft leiderschapskwaliteiten. Deze zijn nodig tijdens het begeleiden van een CURA-sessie, vooral voor groepen die hier nog geen ervaring mee hebben, of bij het meenemen van sleutelfiguren in het implementatieproces (zoals leidinggevenden).

Beschik je niet over alle eigenschappen, maar ben je wel erg gemotiveerd? Niet getreurd! Oefening baart kunst. Je kunt nog veel leren tijdens de CURA-training.

CURA projectteam

Het CURA-projectteam bestaat uit de CURA-ambassadeurs in de organisatie en een projectleider, maar bijvoorbeeld ook een kwaliteitsadviseur, een directeur en/of een lid van de ethische commissie.

Een effectief implementatieteam:

- ✦ heeft 1 of 2 voorzitters.
- ✦ heeft voldoende ambassadeurs: train dus op tijd nieuwe ambassadeurs als er een tekort ontstaat.
- ✦ komt regelmatig samen als team voor intervisie en overleg.
- ✦ bestaat uit gemotiveerde deelnemers.
- ✦ steunt elkaar.
- ✦ heeft leden uit alle lagen van de organisatie.

Gebruikers

Zorgverleners in de organisatie

- ✦ Soms is het lastig om je collega's te enthousiasmeren. Ze geven aan geen tijd te hebben, of ze staan niet open voor 'weer iets nieuws'. Niet opgeven! Doorzetten wordt beloond blijkt uit ons onderzoek. Geef het de tijd.
- ✦ Als je collega's eenmaal de voordelen van CURA zelf hebben ervaren, zal het steeds makkelijker gaan om een CURA-moment te organiseren.
- ✦ CURA kan worden ingezet voor verschillende doelen: om tot nieuwe inzichten te komen en zorgvuldige afwegingen te maken. En om lastige situaties als minder belastend te ervaren. Of bij teambuilding en meer onderling begrip. Kijk waaraan je collega's behoefte hebben, en zet CURA daarvoor in.
- ✦ Om CURA goed te gebruiken, is het nodig dat er een open en veilige sfeer op de werkvloer is, en dat moreel lastige situaties bespreekbaar zijn.
- ✦ Veel zorgverleners worstelen wel met morele twijfel en vragen, maar kunnen dat (nog) niet goed herkennen of onder worden brengen. Hier kun je hen als CURA-ambassadeur actief bij helpen door het gesprek aan te gaan als je merkt dat er iets speelt.
- ✦ Organiseer CURA-workshops in je organisatie om meer bekendheid met de methodiek te realiseren.
- ✦ Informeer je collega's goed over CURA en doe aan verwachtingsmanagement: CURA biedt ondersteuning bij lastige situaties, en leidt vaak tot nieuwe, nuttige inzichten. Maar wat de situatie lastig maakt verdwijnt zeker niet als sneeuw voor de zon!

2

Organisatie

Dit helpt om CURA in jouw organisatie te implementeren:

- ✦ Bespreek met het management en/of bestuur waarom ondersteuning bij en reflectie op morele twijfel in de (palliatieve) zorg belangrijk is.
- ✦ Deel daarbij de voordelen van het gebruik van CURA gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.
- ✦ Vraag je leidinggevende(n) om een keer een CURA-sessie bij te wonen, of begeleid een CURA-sessie in het managementteam.
- ✦ Schrijf een **implementatieplan** waarin je CURA verwerkt in al bestaande overleggen, zoals teambesprekingen.
- ✦ Neem in het implementatieplan ook regelmatige evaluatie momenten op.
- ✦ Een implementatieplan is een 'levend document' dat vraagt om aanpassing en aanvulling. Al doende leert men.
- ✦ Het is goed om je aan je plan te houden. Maar soms blijkt het op een bepaalde afdeling uiteindelijk toch niet goed te lukken met de implementatie, terwijl er zich ergens anders een mooie kans voordoet. Beweeg dan mee met de mogelijkheden!
- ✦ Begin niet te groot, maar start klein. Doe ervaringen op en breid gaandeweg uit.
- ✦ Werk samen met de ethische commissie in je organisatie.
- ✦ Houd de CURA-sessies en de onderwerpen die jullie hebben besproken bij.
- ✦ Zorg dat er tijd en/of declarabele uren beschikbaar zijn voor CURA-bezigheden, vooral voor CURA-ambassadeurs.
- ✦ Deel de positieve ervaringen met CURA binnen je organisatie om anderen aan te steken met jullie enthousiasme.

Bekijk hoe je een **implementatieplan** maakt op de laatste pagina! →

Organisatie

De voordelen van CURA

- ✦ Het is laagdrempeliger en korter dan veel andere vormen van moreel beraad.
- ✦ Het wordt als nuttig, effectief en haalbaar ervaren door zorgverleners.
- ✦ Het helpt om goede zorg te verlenen.
- ✦ Er is ruimte voor emoties in de reflectie.
- ✦ Het bevordert de onderlinge samenwerking en begrip.
- ✦ Het traint zorgverleners morele uitdagingen te herkennen en er beter mee om te gaan.
- ✦ Het vermindert de morele stress en versterkt de morele veerkracht. Dit is goed voor de gezondheid en het welzijn van zorgverleners.
- ✦ Het is gebruiksvriendelijk.
- ✦ Er is veel online (aanvullend) materiaal en ondersteuning.

Samenleving

De implementatie van CURA in het huidige Nederlandse zorglandschap kan uitdagend zijn. Bijvoorbeeld vanwege personeelstekort en de toenemende zorgzwaarte. Hierdoor ontstaat tijdgebrek, een hoge werkdruk, en maakt dat de directe zorg 'aan het bed' vaak prioriteit krijgt. Er is ook een hoog verloop onder personeel, en veel zorgverleners zijn als zzp-er gaan werken. Dit kan samen (leren) werken met CURA als team bemoeilijken. Ook de COVID-19 pandemie maakte dat zorgverleners moeilijker samen konden komen.

- ✦ Door deze uitdagingen is er echter wél meer maatschappelijk bewustzijn gekomen voor het belang van veerkrachtige zorgverleners, en voor 'zorg voor de zorgenden'. Dit besef kan helpen bij het creëren van draagvlak om tijd en ruimte te maken voor CURA als ondersteuning voor zorgverleners.
- ✦ Kaart aan bij je management dat het juist in tijden die veel vragen van zorgverleners belangrijk is om tijd vrij te maken voor goede ondersteuning, in dit geval bij moreel lastige situaties. Uit onderzoek blijkt een verband tussen structureel gebruik van CURA en de morele veerkracht van zorgverleners. Veel mensen geven aan dat CURA helpt bij teambuilding.
- ✦ Organiseer online CURA-sessies als 'live' bij elkaar komen niet lukt.

Colofon Tekst: Fatmanur Aydin en Suzanne Metselaar, Amsterdam UMC. / Vormgeving: Nils Wijnstroot / Illustraties: Roxane van Beek
Deze implementatietool is onderdeel van het CURA implementatieonderzoek.
Dit onderzoek is gefinancierd door het Palliantie.Meer dan Zorg programma van ZonMW.
Voor meer informatie: cura@amsterdamumc.nl Copyright 2023

Een implementatieplan maken

Belangrijke vragen

Voor een succesvol implementatieplan is een goede voorbereiding belangrijk! Begin daarom met het nadenken over deze vragen:

Wat wil ik bereiken? Waarom?

Wat is hierbij van belang?

Wie heb ik hiervoor nodig?

Wat moeten deze mensen doen?

Wat speelt er allemaal in de omgeving?

5 tips voor een goede voorbereiding

- 1 Weet waar je aan begint**
Waarom vind jij het belangrijk CURA te implementeren in jullie organisatie?
- 2 Implementeer niet alleen**
Vorm een team samen met andere enthousiaste collega's.
- 3 Richt een projectgroep op**
Een diverse groep is een sterke groep! Zowel ambassadeurs, andere gebruikers als het management wil je in de projectgroep hebben.
- 4 De projectleider bepaalt het succes**
Kies een projectleider die in jullie ogen een echte leider is.
- 5 Schakel implementatiedeskundigheid in**

Een implementatieplan maken

De 7 onderdelen van een implementatieplan

- 1 Doelen en doelgroepen bepalen**
Formuleer duidelijke, haalbare en meetbare doelen. Maak een lijstje van belangrijke doelgroepen, zoals verpleegkundigen.
- 2 Doelgroep analyseren**
Brenge de verschillende doelgroepen in kaart. Staan ze open voor een nieuw instrument?
- 3 Vernieuwing doorlichten**
Bedenk van tevoren wat de sterke punten en beperkingen zijn van CURA.
- 4 Context bekijken**
Wat zijn de gunstige factoren of juist obstakels in jouw organisatie?
- 5 Strategie kiezen**
Welke strategie past het beste bij wat er tot nu toe in het implementatieplan staat?
- 6 Acties plannen en aanpak communiceren**
Zet de nodige taken op een rijtje, bepaal wie dit gaat uitvoeren, en communiceer dit met de doelgroepen.
- 7 Evalueren**
Evalueer tussendoor en op het eind of het plan goed werkt en maak aanpassingen waar nodig.

CURA

ONDERSTEUNING BIJ MORELE DILEMMA'S
IN PALLIATIEVE ZORG

